

เทศน์เช้า วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มันแล้วแต่ทำนะ เราประพฤติปฏิบัติธรรมกัน เราศึกษาธรรมกัน เราคิดว่าเราจะทำได้ แล้วเราตั้งเป้าหมาย ผู้ที่ศึกษาธรรมแล้วปฏิบัติธรรมนี้เข้าใจเลย เห็นเลยว่าช่องทางนี้จะไปได้ คิดว่าตัวเองจะไปได้ แล้วพยายามจะทำอยู่แล้วมันทำไปไม่ได้นี่ คนเราพยายามตั้งเป้าหมายไปตั้งเป้าหมายทำคุณงามความดี แล้วพยายามก้าวให้ถึงเป้าหมายนั้น มันทำได้ยากมาก ยากมาก เพราะว่าความขี้ขลาดของใจ

คุณ คุณอย่างพระอรหันต์นี่นะ ในพระอภิธรรมเขาบอกเลย พระอรหันต์นี่ จะเป็นพระอรหันต์ได้ต้องสร้างบารมีมา ๑ อสงไขย แสนกัป ทีนี้เรารู้ว่าตรงนี้นั้นมันเป็นอำนาจบารมี มันส่วนการกระทำมา เราก็ทำของเราไป ถ้ามันทำได้นะ ถ้าเราทำของเราได้ เราปฏิบัติของเราได้ มันการประพฤติปฏิบัติ ถ้ามันไม่สมหวังเราก็พยายามสะสมบารมีของเรา สะสมบารมีของเราเข้าไปถึงจุดหมายปลายทางได้

ถ้าเรารู้ว่าทำตรงนั้นไม่ได้แล้ว ทำไมเราทำไม่ได้? แล้วเราทำแล้วไม่สมประโยชน์ มันต้องสมประโยชน์ ปัจจุบันนี้เราพยายามประพฤติปฏิบัติ มันไม่มีอะไรจะดีไปกว่าศีล สมาธิ ปัญญา เห็นไหม ทาน ศีล ภาวนา สิ่งต่าง ๆ ทำบุญกุศลขนาดไหนก็แล้วแต่ เวลาถึงที่สุดแล้วมันก็ต้องมาจบกันที่การภาวนา ถ้าไม่จบกันที่การภาวนา ปัญญาไม่ชำระกิเลส จิตมันบริสุทธิ์ไปไม่ได้

จิตนี้จะบริสุทธิ์ไปด้วยปัญญาพร้อมกับสัมมาสมาธิ เป็นมรรคอรุณสังขจัจจ ชำระกิเลสได้ มันต้องใช้ปัญญา ปัญญาที่เกิดจากภาวนามยปัญญา สุตมยปัญญาก็เรารู้จักนี้แหละ เราศึกษาแล้วเรารู้กันนี้เป็นสุตะ สุตมยปัญญาคือการศึกษาจากของครูบาอาจารย์ แล้วพระไตรปิฎกนี้เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมอันนี้เป็นความหมาย เป็นเหตุที่ทำให้พวกเราก้าวเดินตาม

แต่ความเป็นจริงก็คือว่า สิ่งที่เป็นพระไตรปิฎกนี้ทั้งหมดชี้เข้ามาที่ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ตรัสรู้ธรรมที่หัวใจ สรรพสิ่งนี้ชี้เข้ามา

ที่ใจ เราอ่านเข้ามาก็เหมือนกัน แล้วมันต้องชี้เข้ามาที่ใจ แต่พวกเราอ่านกันแล้วนี่ ธรรมดาของความคิดเราเลย อ่านแล้วเราต้องตีความ พอดีความนี้มันออกนอกหมวด

สิ่งที่มันออกนอก มันไม่เข้าข้างใน ถ้ามันออกนอกไป สุตมยปัญญามันถึงเป็นอย่างนั้นไป มันถึงต้องทำความสงบ เห็นไหม จินตมยปัญญา เรามาคิดว่า “เอ...ทำไมเราทำแล้วมันไม่ได้ผล? มันเป็นเพราะเหตุใด?” จินตมยปัญญานี้ความใคร่ครวญ แบบนักวิทยาศาสตร์ แบบนักวิชาการ เราคิดใคร่ครวญเข้ามามันจะเป็นจินตมยปัญญา มันก็หมุนเวียนขนาดนั้น มันไม่เข้าถึงว่าถ้าเป็นภาวนามยปัญญาต้องทำความสงบของใจเข้ามา มันถึงจะเป็นใจดวงนั้น

แล้วมันละเอียดอ่อน ความที่ละเอียดอ่อนนะ ภาวนามยปัญญานี้ทุกคนไม่เคยเห็น สิ่งต่าง ๆ เราอธิบายเรื่องภาวนามยปัญญานี้คนอธิบายไม่ออก คนอธิบายไม่ได้เพราะอะไร? เพราะมันไม่เคยเห็นสภาวะแบบนั้น ถ้าใครเห็นสภาวะแบบนั้นโดยสมบูรณ์ อย่างน้อยต้องเป็นพระโศคาบัน สิ่งที่เป็นพระโศคาบันเพราะว่าภาวนามยปัญญามันสมบูรณ์แบบขึ้นมา นี่มันจะสมุจเฉทปหาน มันจะเป็นสามัคคีรวมเข้าไปแล้วชำระกิเลสออกไปจากใจ สิ่งที่คนเห็นภาวนามยปัญญาอย่างน้อยต้องเป็นพระโศคาบันขึ้นไป จะเห็นปัญญามันหมุนเข้ามาจากภายใน แล้วชำระกิเลสออกไป นี่สุดท้ายแล้วมันก็ต้องมาภาวนาใจ

ฉะนั้น ถ้าเราทำภาวนาขึ้นมาตั้งแต่บัดนี้ เราสร้างสมบารมีนี้มันเป็นสุดยอด สุดยอดของหลักการ สุดยอดของการสร้างบุญกุศล สร้างบุญกุศลนี้สุดยอดของมันคือการภาวนา ถ้าเราทำภาวนาแล้วนี้มันจะไม่สมประโยชน์ มันไม่สมหวังของเรา ที่มันไม่สมหวังเราก็สะสมเข้าไป เราพยายามสร้างสมของเราขึ้นมา เราพยายามภาวนาขึ้นมา ตรงนี้มันสะสมขึ้นมา

ปฏิบัติบูชา พระพุทธเจ้าบอกพระอนันที่ไว้ใจ นี่อามิสบูชา สิ่งที่เราบูชากันนี้เป็นอามิสบูชา สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่ใคร ๆ ก็พอทำได้ แต่การปฏิบัติบูชาอย่างนั้นประเสริฐที่สุด เพราะการปฏิบัติบูชานี้บูชาใจของเราด้วย เพราะใจของเราจะเป็นพุทธะไง ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เราบูชาใจของเราเอง ใจของเราจะเป็นพุทธะ จะเป็นผู้ตื่นขึ้นจากกิเลส จะเบิกบานจากความสุขในหัวใจ นั่นนะบูชาใจเราด้วย แล้วบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เริ่มต้นเราต้องเอาตรงนั้นมาเป็นคติตัวอย่างก่อน เราทำไม่มีกำลังใจของเรา เราก็บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทุกขัณฑ์ขนาดไหนนี่เอาเป็นคติ เอา

เป็นตัวอย่าง เอาเป็นสิ่งที่เราจะก้าวเดินตาม ถ้าสิ่งนั้นเป็นก้าวเดินตามได้ เราทำตามสิ่งนั้นไปนี้
บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันจะเป็นกุศลอย่างมาก

แล้วบุญกุศลก็ย้อนกลับมาที่เรา เห็นเหมือนกัน เห็นใหม่ การทางโลกเขา การทำอุทิศส่วน
กุศลนี้อุทิศเพื่อคนอื่น ๆ มันเพื่อเราทั้งหมด การทำต่าง ๆ สาธารณะประโยชน์นี้เพื่ออะไร? เพื่อใจ
ดวงนั้นจะขึ้นมาเป็นพระอินทร์ มีคนเขาไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “พระอินทร์
นี้มีจริงหรือเปล่า?” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “อย่าว่าแต่พระอินทร์มีจริงหรือไม่จริง
เลย แม้แต่เหตุเกิดพระอินทร์ก็ได้”

การสร้างถนนหนทาง การทำศาลาที่พักผ่อน การให้น้ำให้ทำกัน การให้เป็นสาธารณะนี้
ส่วนนี้จะสร้างให้เป็นพระอินทร์ สิ่งที่เป็นพระอินทร์นี้สร้างสมขึ้นไปเป็นเหตุ เหตุสะสมขึ้นไป
นั่นคือการอามิสบูชา แล้วเราปฏิบัติบูชาที่มันยิ่งกว่าเป็นพระอินทร์นะ มันบูชาใจของเรา
ใจของเรา มันตั้งใจของเรา

ใจของเราในเวลาเราทุกข์ยากปฏิบัติก็ไม่สมความปรารถนา ทำสิ่งใดก็ไม่สมความปรารถนา
มันก็กำลังทอดลอย กิเลสมันจับใส นี่มันยากมันยากตรงนี้ ยากตรงกิเลส กิเลสมันพยายามผลัก
ออกไป แล้วมันมีเหตุมีผลของมันนะ เวลาถ้าไปเทียบเคียงเหตุผลของมันนี้ มันว่าต้องทำสิ่งนั้น
วาสนาเรายังไม่ถึง เราก็สะสมบารมีไปก่อน แล้วสะสมบารมี ไปสะสมบารมีอย่างหยาบทำไม
ทำไมไม่สะสมบารมีอย่างละเอียด

อย่างการปฏิบัติบูชา มันทุกข์ยากขนาดไหนก็ปฏิบัติบูชา เพราะเราบังคับใจของเรา
เริ่มต้นจากบังคับจากข้างนอกเข้ามา เริ่มจากความเข้าใจเข้ามา ถ้าเราไม่มีความเข้าใจของเรานะ ไม่
มีศรัทธาไม่มีความเชื่อ มันจะเริ่มปฏิบัติใหม่? มันจะเริ่มฝืนตัวเองใหม่? ถ้ามันไม่ฝืนตัวเอง มันก็
ไม่ได้ฝืนสิ่งใดเลย ถ้าฝืนสิ่งใด ฝืนเราคือว่าไม่ให้กิริยามันเป็นไปอย่างนั้น นั่งสงบ ๆ นี่นั่งสมาธิ
ภาวนา มันไม่ต้องไปตามการประพฤติปฏิบัติของกาย

กายมันสงบเข้ามาแล้ว แต่ใจยังไม่สงบขึ้นมา เราก็พยายามดัดแปลงใจของเรา สงบขึ้นมา
ย้อนกลับเข้ามาที่ใจของเรา ทำใจของเราสงบเข้ามา ๆ นี้บูชาตนเองไง บูชาใจของเรา เราจะเห็นใจ
ของเรานะ เวลาจิตสงบเข้าไปมันจะมีความสุข มีความสุขจริง ๆ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ถ้ามีจิตเป็น
สมาธินี้มันเป็นเครื่องอยู่ มันพอใจนะ มันพอใจในการประพฤติปฏิบัติ มันจะพอใจในตัวเราเองว่า
“อ้อ...เราก็ทำได้ เราก็มี่เครื่องดำเนิน” เห็นไหม เป็นปัจจุัตถ์

รสของธรรมมันจะยึดมั่นถือมั่น มันจะยึดในหัวใจนะ สิ่งนี้ยึด กิเลสพ่ายึด เวลาธรรมมันเกิดนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ธรรมเกิด” นี่ธรรมมันเกิด แต่ครูบาอาจารย์บอกว่า “กิเลสมันเกิด” เกิดเพราะอะไร? เพราะความยึดอันนี้ เวลาเราปฏิบัติเราก็คาดหวังสิ่งนี้ อยากได้สิ่งนี้ ตั้งใจให้ได้สิ่งนี้ นั่นแหละกิเลสมันพาไป จนต้องปล่อยวางไป ทำสักแต่ทำ ทำให้มันเป็นไป แต่ตั้งเหตุของเราขึ้นมาะ ไม่หวังผลขึ้นมา แล้วผลมันจะเป็นตามความเป็นจริง

ตามความเป็นจริงเพราะเราปฏิบัติของเราตามเหตุตามผล เหตุผลนั้นจะลงตัวกันพอดี เหตุและผลนะ ธรรมฝ่ายเหตุ ธรรมฝ่ายผล ธรรมฝ่ายผลเกิดจากเหตุ นั้น เหตุที่เราประพฤติปฏิบัติ เหตุที่เราตัดแปลงตน นั่นแหละเหตุเราสร้างสมขึ้นมา แล้วปัญญามันก็เกิดขึ้นโดยความที่เราส่งเสริมขึ้นไป “อ้อ...ภาวนามยปัญญาเป็นอย่างนี้เอง” เป็นอย่างที่ว่ามันใคร่ครวญในสติปัญญา ๔ มันใคร่ครวญตามความเป็นจริง

สิ่งนี้เป็นอนิจจังโดยความเป็นจริง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นจริง โดยอกาลิโก จริงโดยสุดส่วน จริงโดยเมื่อไหร่ก็จริง จริงอยู่อย่างนั้นตลอดไป แต่เพราะความยึดมั่นถือมั่นของกิเลส มันถึงว่าสิ่งนั้นรู้ตามความคาดหมายไป แล้วยึดด้วยนะว่า “เรารู้จริง ๆ” มันกลัวว่าเราจะไม่รู้ ถ้ามันกลัวเราจะไม่รู้ นี่มันไม่รู้อะไรเลย มันต้องปล่อยวางสิ่งนั้น ปล่อยวาง รู้การปล่อยวางไป ขณาคุต ญาณทศสน์ เห็นใหม่ มันปล่อยวางแล้วยังมีตัวรู้อีกตัวหนึ่ง รู้ว่า “อ้อ...มันปล่อยวางไปแล้ว”

สิ่งนี้ปล่อยวางไปแล้ว นั่นแหละมันเป็นการปล่อยวางกิเลสออกไป อันนี้เป็นภาวนามยปัญญา เกิดขึ้นมาจากภายใน สะสมขึ้นมาจากการประพฤติปฏิบัติของเรา นี่บูชาเรา จะเห็นใจของเราหนึ่ง เห็นใจของเราปล่อยวางกิเลสออกไปหนึ่ง เห็นหมดเลยนะ เห็นใจของเราเห็นจากสมาธิ จิตมันสงบขึ้นมา มันเป็นสมาธิขึ้นมา มันก็จับต้องสิ่งใดได้ มันพยายามภาวนาขึ้นมายกขึ้นวิปัสสนา แล้วมันวิปัสสนาใคร่ครวญจนเกิดภาวนามยปัญญา นั่นแหละบูชาใจของเรา

บูชาใจของเราด้วยการประพฤติปฏิบัติ บูชาด้วยพร้อมกับชำระกิเลสไปด้วย เชือดเฉือนกิเลสออกไปจากใจ มันต้องหลุดออกไปจากใจด้วยอำนาจของธรรม นั่นแหละปฏิบัติอย่างนั้นแล้ว มันจะสมกับว่า “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” เราถึงว่าเราต้องพยายามสะสมของเรา พยายามก้าวเดินของเราขึ้นไป มันจะทุกข์ยากขนาดไหนมันเป็นเรื่องของกิเลสมันขั้บไส กิเลสมันไม่พอใจ

จะให้ทำหรือก เรื่องการจะไปชำระมันจะไปฆ่ามันนะ กิเลสมันต้องต่อต้านแน่นอน สิ่งที่ต่อต้าน นั่นคือกิเลส

แล้วสิ่งที่ธรรมมันเกิดขึ้นมานี้ เป็นธรรมของที่เราสร้างสมขึ้นมา ธรรมอันนี้ก็ไปชำระกิเลส ชำระความเคยใจ ใจมันเป็นความสะสมขึ้นมาในหัวใจ นั่นคือปฏิบัติบูชาแล้วมันจะปฏิบัติสมควร แก่ธรรม ผู้ที่ปฏิบัติสมควรแก่ธรรมจะได้ผลของการประพาศปฏิบัตินั้น อย่างน้อยใจต้องสงบ ขึ้นมาก่อน สงบขึ้นมาแล้วพยายามฝึกฝนนะ ฝึกฝนการวิปัสสนา การเกิดปัญญาขึ้นมา เกิด ภาวนามยปัญญาขึ้นมา ผู้ที่ปฏิบัติเท่านั้นจะรู้จักภาวนามยปัญญา แล้วจะรู้จักจากเราขึ้นมา นั่นนะ เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสมบัติของเรา

ธรรมะของเรา กิเลสก็กิเลสของเรา เวลาทุกขนี้เราทุกข์ของเราขึ้นมา ทุกข์ยากเดือดร้อนใน หัวใจ เวลาสงบเย็นขึ้นมามันก็สงบเย็นขึ้นมา คนอื่นไม่รู้อะไรกับเราหรือ เราต้องเป็น อตุตา หิ อตุตโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน คนชำระกิเลสในหัวใจของเราแล้วนี่ กิเลสในหัวใจสิ้นออกไป จากใจ ใจมีความสุข แล้วมันจะมีความสุขในหัวใจของเรา

ใจมันจะบูชาใจตัวนี้ไง บูชาใจที่มันสะสม มันตัดแปลงแล้ว มันจะสมความปรารถนาของ มัน นั่นนะสมประโยชน์กับผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติไม่ได้ผลก็ให้ปฏิบัติไปก่อน แล้วมันจะได้ผลไปเรื่อย ๆ ได้ผลไปเรื่อย ๆ เราฝึกตนไป ถ้ากิเลสมันออกหน้านะ มันก็อย่างที่ว่านะ เรายังสะสมบารมีไม่ พอ แล้วทำอยู่นี้ไม่สะสมบารมีมันเป็นอะไร?

มันเป็นสะสมบารมี แต่มันคาดหมายไปไง คาดหมายไปในธรรม ไม่ได้คาดหมายใน ปัจจุบันนั้น นั่นเป็นเรื่องของกิเลส ถึงอย่าเชื่อมัน ให้เชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้า แล้วจะประสบผลสำเร็จตามความเป็นจริง เอวัง